

Makt

I den politiska debatten odlas föreställningen att regeringen – eller möjligen riksdagsmajoriteten – har Makten. Om något brister i samhället anses det helt bero av felaktiga åtgärder från Makthavarnas sida. Samhällets ofullkomligheter rättas till genom utbyte av Makthavarna. Låt oss slå fast att detta är en totalitär uppfattning. Varken mer eller mindre. Den är lika totalitär oavsett om det är Olof Palme som skyller de ekonomiska problemen på de borgerliga regeringarna efter -76 eller de borgerliga statsråden som skyller problemen på de socialdemokratiska regeringarna som satt före -76.

I likhet med varje annan totalitär samhällsuppfattning hotar denna det fria samhället – i detta fall genom att väljarna ges en orealistisk bild av vad politiker kan åstadkomma. Klyftan mellan förväntningarna från människorna och förmågan hos de politiska makthavarna växer kontinuerligt fram till den tidpunkt då klyftan blir uppenbarad. De svikna förväntningarnas revolution står då för dörren. Den revolutionen hotar inte bara den sittande regeringen. Hela det demokratiska samhällssystemet som sådant hotas. Detta är inte bara abstrakta teorier eller en målning av hin på väggen. I stället är det den bittra erfarenhet som faktiskt finns i de länder där demokratin har avlösts av diktatur eller åtminstone varit starkt hotad – Argentina, Uruguay, Chile, Tyskland och Finland även om det i vårt broderland slutligen gick rätt.

En annan – och närbesläktad – synnerligen viktig erfarenhet är att oppositionen spelat

minst lika viktig roll för utvecklingen under nu beskrivna processer som den sittande regeringen. Det är till och med så att det ofta varit oppositionen som genom graden av överbudspolitik avgjort om en regering i ett svårt läge skulle kunna skapa underlag för åtgärder som åtminstone skulle kunnat bidra till att reda upp en besvärlig situation – vilken för övrigt ofta varit en galopperande inflation.

I ett så förhållandevist fritt samhälle som det svenska finns inte Makten. Det finns i stället ett oändligt komplicerat samspel mellan 8 miljoner enskilda människor. Tron att ett tjugotal statsråd eller 349 riksdagsledamöter skulle kunna domptera dessa människor i deras samspel är av närmast mystisk-religiös karaktär.

En realistisk tanke om politikerna och samhället är att regering och riksdag kan understödja de fria medborgarna när de gör något som är bra för landet och i någon mån motverka när de gör något som är dåligt för landet. Regering och riksdag kan förstärka eller försvaga olika verksamheter, tendenser eller beteenden. Men i grunden finns ändå alltid de enskilda människornas egna göranden och låtanden. Detta innebär att medborgarnas personliga ansvar – denna för en regleringsvänlig politiker så svärfångade företeelse – är viktigare för samhällets fortbestånd och utveckling än aldrig så många regleringar. Men det innebär också att man aldrig kan hindra människor att göra vad de anser vara rätt för sig och de sina. Om man inte först realiserar det totalitära samhället.